

MALARSTWO ŚWIATOWE WORLD PAINTING

William Turner

BOSZ art

Wydawca / Published by
Wydawnictwo BoSz
BoSz Szymanik i wspólnicy spółka jawna
ul. Przemysłowa 14
38-600 Lesko
tel. +48 13 469 90 00
biuro@bosz.com.pl

MALARSTWO ŚWIATOWE WORLD PAINTING

William Turner

BOSZ
art

William Turner

„*Żywioły mając na zawołanie*".

John Ruskin

W 1775 roku w londyńskiej dzielnicy Westminster, w rodzinie cyrulika, przyszedł na świat Joseph Mallord William Turner. W 1789 roku chłopiec został przyjęty do Królewskiej Akademii Sztuki w Londynie. Pierwszą podróż artystyczną odbył po Szkocji w 1801 roku – dotarł do Blair Atholl u podnóża gór Cairngorm. Wyprawa ta okazała się przełomem dla jego dojrzewania artystycznego oraz rozumienia krajobrazu i zjawisk atmosferycznych, poznawanych podczas wędrówek po odległych zakątkach wyspy.

W 1798 roku na wystawie Królewskiej Akademii Sztuki po raz pierwszy – obok akwareli – William Turner pokazał cztery obrazy olejne. W 1802 roku, w wieku dwudziestu siedmiu lat, został najmłodszym pełnoprawnym członkiem tej szacownej instytucji. W tym samym roku wyjechał do Paryża, gdzie odwiedził Luwr i kopiował dzieła dawnych mistrzów. Następnie wyruszył w Alpy szwajcarskie, znane mu wcześniej z akwarel Johna Roberta Cozensa. Powstały wówczas obrazy pełne emocji, tajemniczości i grozy, utrzymane w duchu *Stimmungsmalerei*. Później nadal podróżował – po Francji i Szwajcarii odwiedził Niemcy i Holandię, a także kilkakrotnie Włochy.

Dzieła Williama Turnera stanowią jedno z czołowych osiągnięć angielskiego romantyzmu. Kierunek ten był sprzeciwem, a nawet buntem wobec obowiązujących norm społecznych, politycznych, religijnych, obyczajowych, estetycznych i etycznych. Propagował wartości rewolucyjne: wolność, równość i braterstwo, znaczenie instynktu oraz prawo jednostki do wolności. Środkami formalnymi preferowanymi przez romantyków były dynamiczne kompozycje, kontrasty światła i cienia oraz częste efekty fakturalne (*impasto*). Tematem była natura – ujmowana majestatycznie i dramatycznie, mająca wzbudzać grozę i podziw.

Mając piętnaście lat, William Turner namalował obraz przedstawiający alegorie Wody i Powietrza. Woda – źródło życia – fascynowała go swoimi dramatycznymi przejawami. W przeciwieństwie do holenderskiego malarstwa marynistycznego William Turner ukazywał walkę człowieka z groźnym żywiołem na wzburzonych falach podczas sztormów. W jego kompozycjach zacierała się granica między falami a niebem: czarne chmury łączyły się z wodą w jeden spiralny wir. Dla oddania tego żywiołu perspektywa powietrzna okazywała się niewystarczająca – postrzeganie dalekich planów zależało od światła, ruchu chmur i warunków pogodowych.

Interesowały go również inne żywioły: ogień (widok pożaru Parlamentu w Londynie w 1834, wybuch Wezuwiusza), ziemia (widoki górskie) i powietrze (niebo i chmury). Z czasem pojawiły się obrazy, w których żywioły przenikały się i stapiały, rozwijając się centrycznie we wszystkich kierunkach i wirując.

W 1840 roku malarz poznał Johna Ruskina. Z teorią barw Johanna Wolfganga von Goethego *Zur Farbenlehre* zetknął się zapewne wcześniej – dzieło to ukazało się w 1810 roku. W 1843 roku John Ruskin anonimowo opublikował pierwszy tom książki *Modern Painters* (Współcześni

malarze), w której bronił Williama Turnera przed krytykami. Jako przyjaciel malarza i wielbiciel jego twórczości napisał słynne zdanie: „Wspaniały w tworzeniu – niezgłębiony w wiedzy – samotny w potędze – z żywiołami czekającymi na jego wolę, z nocą i porankiem posłusznymi jego zawołaniu, wysłany niczym prorok Boga, aby wyjawić ludziom tajemnice wszechświata, stojący jak wielki anioł Apokalipsy, odziany w chmurę, z tęczą nad głową, ze słońcem i z gwiazdami oddanymi w jego dłonie”[1]. Pisał również, że w ostatnich tygodniach przed śmiercią artysta zwykł powtarzać: „The Sun is God” (Słońce jest Bogiem). William Turner wielokrotnie podkreślał, że jego pragnieniem było malowanie czystego światła. Potrzeba oddania światła i jego efektów prowadziła go do eksperymentów technicznych i formalnych. Pokrywał werniksem biały papier w miejscach, gdzie chciał osiągnąć świetlistość, bliki światła zeskrobywał paznokciem kciuka, nadmiar pigmentu zbierał gąbką bądź miąższem chleba. W późnych pracach odchodził od tradycyjnych cech malarstwa pejzażowego – zanikały linia horyzontu, punkt zbiegu perspektywy, iluzja głębi, detale. Pozostawała mgła, opar, w którym efekty światła i koloru wyłaniały się i przenikały jako autonomiczne byty, zgodnie z teorią Johanna Wolfganga von Goethego zawartą w *Zur Farbenlehre*.

Twórczość Williama Turnera uznaje się za apogeum osiągnięć romantyzmu angielskiego. Jego artystyczna droga wskazuje jednak kierunki innym stylom: realizmowi, impresjonizmowi oraz postimpresjonizmowi (z charakterystyczną dla niego ekspresją koloru). Uproszczenie brył w przepełnionych światłem studiach pejzażu prowadzi w stronę malarstwa kubizującego (Paul Cézanne). Późne widoki morza, chmur i burz noszą od strony formy znamiona ekspresjonistycznej abstrakcji.

W latach 1845–1848 William Turner samotnie mieszkał w Chelsea. Zapisał narodowi brytyjskiemu około stu płócien olejnych i blisko dziewiętnaście tysięcy akwarel, pod warunkiem wyodrębnienia jego galerii w ramach Galerii Narodowej.

Artysta zmarł 19 grudnia 1851 roku w wieku siedemdziesięciu sześciu lat. Został pochowany w krypcie Katedry św. Pawła w Londynie, obok Joshuy Reynoldsa i Thomasa Lawrence’a. Pozostawił po sobie ponad trzydzieści tysięcy prac, z których większość stanowią szkice krajobrazowe.

Bibliografia:

C. Jones: *Turner*, Warszawa 1997

G. Crepaldi: *Turner i Constable*, Warszawa 2006 (Klasycy Sztuki)

William Turner, Poznań 2006 (Wielka Kolekcja Sławnych Malarzy, t. 12)

Turner, malarz żywiołów, Hamburg-Kraków-Margate 2011–2013, praca zbiorowa, MNK 2011

Czubińska M., *Turner malarz żywiołów*. Przewodnik, MNK 2011

Magdalena Czubińska – historyczka sztuki, kierowniczka Działu Sztuki Współczesnej w Muzeum Narodowym w Krakowie, kuratorka ponad 30 wystaw polskich i zagranicznych. Należą do nich m.in. *Fin de siècle w Krakowie* (2006), *Turner. Malarz żywiołów* (2011), *Potęga awangardy* (2016) oraz *Galeria Sztuki Polskiej XX+XXI wieku*. Kuratorowała również wystawom prezentowanym w Norymberdze, Grazu, Oldenburgu i Kijowie. Jest autorką katalogów zbiorów MNK oraz licznych publikacji, m.in. *Polski plakat secesyjny* (MNK, 2003) i *Alina Kalczyńska. L’Arte del Libro* (Galleria della Biblioteca Angelica, Rzym, 2009).

[1] C. Lewis Hind, *Turner’s Golden Vision*, London–Edinburgh 1910, s. 12 [tłum. M.C.].

Targ rybny na plaży w Hastings
The Fish Market at Hastings Beach
1810
olej na płótnie / oil on canvas
90,8 x 120,6 cm

Zejście lawiny w Alpach Gryzońskich
The Fall of an Avalanche in the Grisons
1810
olej na płótnie / oil on canvas
90 x 120 cm

Górny Wodospad w Reichenbach: tęcza
Upper Fall of the Reichenbach: Rainbow
1810
akwarela, ołówek, na papierze / watercolour and pencil on paper
27,9 x 39,4 cm

Wybuch Wezuwiusza
Vesuvius in Eruption
1817–1820
akwarela na papierze / watercolour on paper
39,7 x 28,6 cm

Burza na morzu
A Storm at Sea
1819–1831
akwarela na papierze / watercolour on paper
18,26 x 28,89 cm

U wejścia do Mozy: statek z pomarańczami na mieliźnie
Entrance of the Meuse: Orange-Merchant on the Bar
1819
olej na płotnie / oil on canvas
175,3 x 246,4 cm

Scena morska, niespokojne morze i łódź rybacka
A Sea Piece, A Rough Sea with a Fishing Boat
1820–1830
akwarela na papierze / watercolour on paper
20 x 29,5 cm

Rozbitkowie na wybrzeżu Northumberland i parowiec pomagający statkowi, który osiadł na mieliźnie
Wreckers – Coast of Northumberland, with a Steam-Boat Assisting a Ship off Shore
1833–1834
olej na płótnie / oil on canvas
90,4 x 125,8 cm

Latarnia Longships przy przylądku Land's End w Kornwalii
Long Ship's Lighthouse, Land's End
ok. 1834–1835 / ca. 1834–1835
akwarela na papierze / watercolour on paper
28,6 x 44 cm

Wenecja, Dogana (urząd celny)
i kościół San Giorgio Maggiore
Venice – the Dogana and San Giorgio Maggiore
1834
olej na płótnie / oil on canvas
91,5 x 122 cm

Deszcz, para i szybkość – Wielka Kolej Zachodnia
Rain, Steam, and Speed – The Great Western Railway
1844
olej na płótnie / oil on canvas
91 x 121,8 cm

Scena górska, Val d'Aosta
A Mountain Scene, Val d'Aosta
1845
olej na płótnie / oil on canvas
91,5 x 122 cm

Molo w Inverary, Jezioro Fyne, poranek
Inverary Pier, Loch Fyne: Morning
1845
olej na płótnie / oil on canvas
91,4 x 121,9 cm

Bryg pozbawiony wszelkiej nadziei
Lost to All Hope: the Brig
1845–1850
akwarela na papierze / watercolour on paper
22,9 x 32,4 cm

William Turner należy do najwybitniejszych malarzy angielskiego romantyzmu. Fascynowały go światło, natura i potęga żywiołów, wzburzone morze, burze, ogień oraz górskie pejzaże. Eksperymentując z kolorem i światłem, odchodził od tradycyjnego pejzażu, tworząc obrazy pełne ruchu, atmosfery i tajemnicy. Jego późne prace zapowiadały impresjonizm i sztukę abstrakcyjną. Pozostawił po sobie tysiące obrazów, akwarel i szkiców, a jego twórczość na trwałe zmieniła sposób przedstawiania światła i natury.

William Turner is among the most outstanding painters of English Romanticism. He was fascinated by light, nature and the powers of the elements, the raging sea, storms, fire and mountain landscapes. As he experimented with light and colour, he departed from traditional landscape, creating paintings full of movement, atmosphere and mystery. His late works heralded Impressionism and abstract art. Turner left behind thousands of paintings, watercolours and sketches, and his art permanently changed the way of presenting the light and nature.